

Työsuojelu

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
mmm@gov.fi

Etelä-, Itä-, Lounais-, Länsi- ja Sisä- sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet (jäljempänä työsuojeluviranomainen) kiittävät mahdollisuudesta lausua ja lausuvat yhteisenä lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta seuraavaa.

Työsuojeluviranomainen pitää vastuullisuuden huomioimista erittäin positiivisen asiana osana maatalouden tukijärjestelmää. Sosiaalisen ehdollisuuden eli työntekijöihin liittyvän vastuullisuuden liittäminen tukikriteeristöön on merkittävä ja oikeansuuntainen toimi, jota tulisi laajentaa nyt esitetyistä Euroopan unionin rahoittamista tuista myös kansallisiin tukiin. Työsuojeluviranomaisen havaintojen mukaan maa- ja metsätalouden toimiala on yksi valitettavan monista toimialoista, joilla työperäinen hyväksikäyttö ja muut työelämän yhteiskunnan kustannuksia lisäävät lieveilmiöt, jopa rikoksetkin ovat arkipäiväisiä. Tilanne, jossa toiminnanharjoittaja samanaikaisesti rikkoo normeja ja aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia sekä saa yhteiskunnalta tukea toimintaansa on epätarkoituksenmukainen ja siten luonnokset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia.

aluehallintovirasto – oikea termi?

Hallituksen esityksen sivulla 7 ja 8 sekä myöhemmin muutettavaksi tai lisättäväksi ehdotettavissa lakipykälissä puhutaan aluehallintovirastosta. Sivulla 8 luvussa 4.2. toisessa kappaleessa kuvataan täsmällisemmin ja aivan oikein, että aluehallintoviraston työsuojelun tehtäviä hoitava vastuualue vastaisi sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattamisen valvonnasta. Työsuojeluviranomainen huomauttaa, että aluehallintovirastot lakkaavat vuoden 2026 alusta perustettavan valtion lupa- ja valvontavirasto LVV:n perustamisen myötä. Työsuojeluviranomainen muuttuu alueellisesta valtakunnalliseksi viranomaiseksi ja toimii jatkossa lupa- ja valvontavirastossa. Niin olemassa oleva aluehallintovirasto kuin perustettava lupa- ja valvontavirasto ovat monialaisia toimijoita ja ainakin asiakkaille, mutta todennäköisesti viranomaisillekin voi olla epäselvää mikä toimiala tai vastuualue on tosiasiasa toimivaltainen viranomainen. Varsinkin asiakkaiden yhteydenotot ja tukipyynnöt ohjautuvat nykyiselläänkin epätasaisesti, joka aiheuttaa viivettä ja tarpeetonta työtä. Aluehallintoviraston sijaan esityksessä voitaisiin puhua **toimivaltaisesta työsuojeluviranomaisesta**, joka olisi yhtäällä täsmällisempi ilmaisu, joka kuvaa

tarkemmin vastuualuetta tai vastaavaa organisaation osaa, jota asia koskee. Samanaikaisesti **toimivaltainen työsuojeluviranomainen** olisi myös geneerisempi ilmaisu, joka säilyisi oikeansisältöisenä mahdollisissa virastorakennemuutoksissa. Varsinaisissa lakipykälissä ei ole täsmällistä ilmaisua ”työsuojelun tehtäviä hoitavasta vastuualueesta”, vaan niissä puhutaan vain aluehallintovirastosta. On hyvin todennäköistä, että neuvonta ym. asioissa asiakkaat siis ohjautuisivat aluehallintoviraston yleiseen asiakasneuvontaan, joka ei ole työsuojeluviranomaisen toimintaa ollenkaan ja jolla ei ole tässä sosiaalisen ehdollisuuden valvonnassa toimivaltaa.

Aluehallintoviraston korvaamisella **toimivaltaisella työsuojeluviranomaisella** vältyttäisiin siis hyvin nopeasti edessä olevalta lakien päivitystarpeelta ja samaan aikaan annettaisiin laadukkaampaa tietoa asiakkaille ja viranomaisille.

vaikutusten arviointi

Vaikutusten arvioinnissa on esitetty yhdeksi vaikutukseksi tuensaajien tietoisuuden kasvu työsuojeluviranomaisen ja työturvallisuuslainsäädännön vaatimuksista. Työsuojeluviranomainen yhtyy tähän arvioon ja pitää esitystä tältä osin kannatettava ja työsuojeluviranomaisen tavoitteita tukeva. Työsuojeluviranomainen olettaa, että tietoisuuden kasvu lisää myös neuvonta- ja tukipyyntöjä, joka lisänee työsuojeluviranomaiselle saapuvia yhteydenottoja. Työsuojeluviranomaisella on olemassa oleva asiakkaiden puhelinneuvonta ja verkkopalvelu, joten kasvanut kysyntä saataneen hoidettua nykyisen suuruisilla resursseilla, mutta erityisesti maatalouden toimialan työsuojeluviranomaisia joudutaan palkkaamaan tai kouluttamaan lisää.

Ehdotuksen 26 a § sivulla 10 todetaan, että aluehallintoviraston olisi toimitettava vuosittain tiedot täytäntöönpanokelpoisista päätöksistä. Edelleen 35 a § todetaan, että seuraamuksia määriteltäessä huomioidaan vakavuus, laajuus, jatkuvuus tai toistuvuus ja tahallisuus. Työsuojeluviranomainen huomauttaa, ettei tilanteissa, joissa se joutuu antamaan täytäntöönpanokelpoisen päätöksen voi käytännössä olla kyseessä epä tietoisuus tai tahattomuus. Ennen velvoittavan päätöksen tekemistä työsuojelutarkastaja on huomauttanut toimintaohjeella tai kehotuksella havaitsemastaan puutteesta kirjallisesti ja antanut mahdollisuuden korjata tilanne. Työsuojelutarkastajan toimivallasta on säädetty työsuojeluvalvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006). Lisäksi ennen velvoittavan päätöksen tekemistä toiminnanharjoittajaa kuullaan hallintolaissa kuvatulla tavalla. Ennen velvoittavaa päätöstä toiminnanharjoittaja siis on saanut kahteen kertaan kirjallisesti tiedoksi mitä säädöstä ja millä tavalla hän laiminlyö ja edelleen saanut neuvoa miten säädöstä voi noudattaa. Kyseessä ei siis voi olla tietämättömyys tai tahaton huolimattomuus. Lisäksi työsuojeluviranomainen huomauttaa, että aikajänne tarkastajan havainnosta velvoittavaan päätökseen on tarkastajan riittäväksi arvioiman kuntoon saattamisajan ja kohtuulliseksi arvioidun kuulemisajan myötä huomattavan pitkä, joten tilanteen jatkuvuus lienee jo jatkuvaa. Edellä kuvatuin perusteiden ja 35 a § todetusti hallinnollisten seuraamusten tulisi olla tehokkaita ja oikeasuhtaisia. Liian lievät

seuraamukset, kuten esimerkiksi huomautus voivat johtaa käänteiseen vaikutukseen eli toiminnanharjoittajille muodostuu kuva, ettei säädöksen rikkomisesta tosiasiallisesti seuraakaan sanktiota.

Työsuojeluviranomainen huomauttaa kuitenkin, että se asettaa käytännössä aina velvoittavien päätöstensä uhaksi uhkasakon. Vaikka uhkasakko ei olekaan sanktio tai seuraus, on se kuitenkin taloudellinen ponnin asian kuntoon saattamiseksi ja siten velvoittavan päätöksen laiminlyönti tulee aina aiheuttamaan taloudellisia seuraamuksia.

Seuraamukset laiminlyönneistä

Esityksen 35 a § sivulla 11 todetaan että seuraamusta määrittäessä on otettava huomioon noudattamatta jättämisen vakavuus, laajuus, jatkuvuus tai toistuvuus ja tahallisuus työsuojeluviranomaisten arviointien mukaisesti. Tältä osin **esityksessä on virhe. Työsuojeluviranomainen ei arvioi**, eikä sillä ole toimivaltaa arvioida horisontaaliasetusta tai sen kriteeristöä. Työsuojeluviranomainen toimittaa valvonnan, jota se tekee omalla toimivaltuudellaan muutenkin, havaintoja tukiviranomaiselle ja **tukiviranomaisen tehtävä on arvioida** vakavuutta, laajuutta, jatkuvuutta tai toistuvuutta ja tahallisuutta toimitetun tiedon perusteella.

Työsuojeluviranomainen edellyttää, että esityksen sivun 11 kirjaus tältä osin korjataan.

Varsinaisissa lakipykälissä ei ole muutostarvetta, koska niissä asia on kuvattu oikein eli aluehallintoviraston (tai edellä kuvatusti mieluummin toimivaltaisen työsuojeluviranomaisen) on toimitettava tiedot annetuista täytäntöönpanokelpoisista päätöksistä.

Yhteenvedo

Työsuojeluviranomainen pitää esitystä kannatettava ja kannattaa sen hyväksymistä edellä esitetyin muutostarpein ja kommentit huomioiden.

Työsuojeluviranomaisen puolesta

Markku Rautio, johtaja, Itä-Suomen aluehallintovirasto